

معرفی گزارش «نگاهی به اقتصاد خلاق ۲۰۲۲»

معرفی گزارش فرهنگ اندیشکده حکمروایی فرهنگ و صنایع خلاق تیترا محمد زاهدیان ۱۴۰۲	نوع سند حوزه تخصصی برنامه عنوان نگارنده / نگارندگان ناظر کیفی مشاور / مشاوران ارزیاب / ارزیابان موعد تحویل تاریخ انتشار مخاطب / کارفرما
مالکیت فکری و حق تألیف	
توضیح حق تألیف و مالکیت فکری	فرد / مؤسسه
----- -----	----- -----

جملات کلیدی

این گزارش تحت عنوان «نگاهی به اقتصاد خلاق» در سال ۲۰۲۲ منتشر شده است. در مقدمه آن به مفهوم خلاقیت و اقتصاد خلاق و تفاوت بین این دو پرداخته شده و این مفاهیم به عنوان مفاهیمی در حال تکامل معرفی شده است. به طور خلاصه می‌توان گفت تعریف خلاقیت بر تعامل بین ایده‌ها، خلاقیت انسان، مالکیت معنوی، دانش و فناوری استوار است. در حالیکه اقتصاد خلاق دربرگیرنده تمام صنایع متکی بر فعالیت‌های خلاقانه است.

کلمات کلیدی

این گزارش تحت عنوان «نگاهی به اقتصاد خلاق» در سال ۲۰۲۲ منتشر شده است. در مقدمه آن به مفهوم خلاقیت و اقتصاد خلاق و تفاوت بین این دو پرداخته شده و این مفاهیم به عنوان مفاهیمی در حال تکامل معرفی شده است. به طور خلاصه می‌توان گفت تعریف خلاقیت بر تعامل بین ایده‌ها، خلاقیت انسان، مالکیت معنوی، دانش و فناوری استوار است. در حالیکه اقتصاد خلاق دربرگیرنده تمام صنایع متکی بر فعالیت‌های خلاقانه است.

تعریف اقتصاد خلاق

تعاریف این دو مفهوم بین کشورها و سازمان‌های بین‌المللی بسیار متفاوت است. برای مثال، بانک توسعه آمریکا (IDB) اقتصاد خلاق (نارنجی) را به عنوان «گروهی از فعالیت‌ها تعریف می‌کند که از طریق آنها ایده‌ها تبدیل به کالاها و خدمات فرهنگی و خلاقانه می‌شوند که ارزش آن‌ها به واسطه حقوق مالکیت معنوی حفظ می‌شود». سازمان جهانی یونسکو بر ابعاد اجتماعی و اقتصادی این مفهوم تمرکز دارد. و سازمان جهانی مالکیت معنوی (WIPO) بر اهمیت کپی رایت تمرکز می‌کند و صنایع را بر اساس میزان وابستگی فعالیت‌های آنها به کپی رایت دسته‌بندی می‌کند.

اهمیت اقتصاد خلاق و کمک آن به توسعه پایدار

اقتصاد خلاق به طرق مختلف به اهداف توسعه پایدار کمک می‌کند. به ویژه در خصوص موضوعاتی همچون ریشه‌کنی فقر، برابری جنسیتی، رشد اقتصادی، صنعت، نوآوری و زیرساخت‌ها، کاهش نابرابری‌ها و الگوهای مصرف و تولید. با توجه به اهمیت اقتصاد خلاق، کشورهای مختلف در سراسر جهان استراتژی‌ها و سیاست‌های ویژه‌ای را در این خصوص اعمال کرده‌اند. اکثر کشورها یک استراتژی یا طرح ملی ویژه‌ای را برای حمایت و توسعه صنایع خلاق در سطح ملی ایجاد کرده‌اند. کامبوج، جمهوری آفریقای مرکزی، هندوراس، لتونی و

ترینیداد و توباگو کشورهای بودند که اهمیت اجتماعی، اقتصادی و سیاسی اقتصاد خلاق را به سرعت تشخیص دادند. آن‌ها استراتژی‌ها و برنامه‌های ملی برای توسعه صنایع خلاق خود را از اواسط دهه ۲۰۰۰ تا اواسط دهه ۲۰۱۰ توسعه دادند. سایر کشورها نیز استراتژی‌ها و برنامه‌های خود را در نیمه دوم دهه ۲۰۱۰ توسعه دادند. چندین کشور، بخش‌های خاصی را به عنوان اولویت تجارت بین‌المللی خود شناسایی کردند، که برجسته‌ترین آن‌ها به ترتیب شامل موسیقی، هنرهای سمعی و بصری، مد، بازی‌های ویدئویی، طراحی، هنرهای نمایشی، انیمیشن و صنعت فیلم بود.

بزرگ‌ترین صادرکنندگان کالاهای خلاقانه

در این بخش از گزارش «نگاهی به اقتصاد خلاق» آمارهای کلی در خصوص کالاها و خدمات خلاقانه ارائه شده است. در مورد کالاها باید گفت اقتصادهای در حال توسعه نسبت به اقتصادهای توسعه یافته، کالاهای خلاقانه بیشتری صادر کرده‌اند. علاوه بر این گروه کوچکی از اقتصادها بیش از دو سوم صادرات کالاهای خلاقانه را در اختیار دارند. در سال ۲۰۲۰، چین بزرگترین صادرکننده کالاهای خلاقانه (۱۶۹ میلیارد دلار) و پس از آن آمریکا (۳۲ میلیارد دلار)، ایتالیا (۲۷ میلیارد دلار)، آلمان (۲۶ میلیارد دلار) و هنگ کنگ (۲۴ میلیارد دلار) رتبه‌های بعدی را به خود اختصاص دادند. عمده صادرات این کالاها نیز به ترتیب شامل جواهرات، محصولات طراحی داخلی، ابزارهای رسانه‌ای، مد و اسباب‌بازی بود.

بزرگ‌ترین صادرکنندگان خدمات خلاقانه

کشورهای توسعه‌یافته به طور قابل توجهی خدمات خلاقانه‌تری نیز نسبت به اقتصادهای در حال توسعه صادر کرده‌اند. در سال ۲۰۲۰، آمریکا و ایرلند به ترتیب با ۲۰۶ و ۱۷۴ میلیارد دلار بزرگترین صادرکنندگان خدمات خلاقانه بودند و رتبه‌های بعدی به آلمان (۷۵ میلیارد دلار)، چین (۵۹ میلیارد دلار) و بریتانیا (۵۷ میلیارد دلار) بودند.

دلار) اختصاص یافت. عمده صادرات این خدمات نیز به ترتیب شامل خدمات نرم‌افزاری، تحقیق و توسعه، تبلیغات و تحقیقات بازار، هنرهای سمعی و بصری، اطلاعات، و خدمات تفریحی و میراث فرهنگی بود.

چالش‌های اقتصاد خلاق

در این بخش از گزارش در خصوص چالش‌های مرتبط با اقتصاد خلاق صحبت شده است. این گزارش عدم وجود تعاریف و روش‌شناسی‌های هماهنگ و همچنین کمبود داده‌ها را به عنوان اصلی‌ترین چالش‌ها برای اندازه‌گیری اقتصاد خلاق معرفی کرده است. کشورهای مختلف بر بخش‌های مختلفی از اقتصاد خلاق تمرکز کرده‌اند و فقدان تعاریف هماهنگ و آمارهای قابل مقایسه، برآورد میزان اقتصاد خلاق را دشوار ساخته است. به دلیل اهمیت این موضوع، قطعنامه شماره ۷۴/۱۹۸ مجمع عمومی سازمان ملل بر اهمیت داده‌های منظم، قابل اعتماد و قابل مقایسه در مورد سهم اقتصاد خلاق در دستیابی به اهداف توسعه پایدار تأکید می‌کند. با این حال، به دلیل ملموس نبودن خلاقیت، مشکلات در اندازه‌گیری تولید داخلی و تجارت بین‌المللی کالاها و خدمات خلاقانه همچنان برای اکثر کشورهای در حال توسعه چالش‌برانگیز است.

انقلاب فناوری‌های جدید در اقتصاد خلاق

این بخش به صحبت در مورد فناوری‌های جدید و نوظهور پرداخته که در حال تغییر اساسی برخی از صنایع خلاق هستند و فرصت‌های جدیدی را پیش‌روی اقتصاد خلاق می‌گذارد. فناوری‌هایی همچون چاپ سه‌بعدی (3D)، هوش مصنوعی، واقعیت افزوده، واقعیت مجازی، بلاک‌چین، محاسبات ابری، کنترل از راه دور و اینترنت اشیا (IoT)، انقلاب صنعتی چهارم را پیش می‌برند. این فناوری‌ها شیوه‌های جدیدی برای تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات خلاقانه ایجاد کرده‌اند.

به عنوان مثال پلتفرم‌های آنلاین از هوش مصنوعی برای شخصی‌سازی موسیقی و فیلم‌های مورد علاقه استفاده می‌کنند. یا برای تولید صنایع دستی می‌توان از چاپ سه‌بعدی استفاده کرد. واقعیت افزوده به نمایش‌های مد اجازه می‌دهد تا مدل‌های نامرئی را به نمایش بگذارند و بلاک‌چین به تایید اصالت و مالکیت آثار هنری منحصر به فرد کمک می‌کند. همچنین فناوری کنترل از راه دور به طور قابل توجهی بر تولیدات رسانه‌ای از جمله تبلیغات، عکاسی خبری، تلویزیون و فیلم‌سازی تأثیر می‌گذارد. واقعیت مجازی نیز می‌تواند تجربه‌ای منحصر به فرد را در بازی‌های رایانه‌ای و هنرهای نمایشی خلق کند.

راهکارهایی برای بازتعریف اقتصاد خلاق

در انتهای گزارش برای کشورهای که به دنبال مفهوم‌سازی یا تعریف مجدد اقتصاد خلاق و صنایع خلاق خود هستند چند پیشنهاد ارائه شده است:

- تشخیص اهمیت اقتصاد خلاق با تکیه بر تعاریف و دسته‌بندی سازمان‌های ملی و منطقه‌ای و همچنین مفهوم‌سازی صنایع خلاق به گونه‌ای که ساختارهای اقتصادی ملی و منطقه‌ای را مدنظر قرار دهد.
- تشویق دولت‌ها به همکاری با سازمان‌های بین‌المللی مانند UNESCO، UNCTAD، IDB و WIPO در جهت ایجاد مفهوم و دامنه (حیطه) هماهنگ‌تری برای اقتصاد و صنایع خلاق.
- استفاده از فرآیند تعیین مسیر و نقشه راه شامل: تعیین اهداف روشن، گردهم آوردن ذینفعان مربوطه، مفهوم‌سازی و تعریف حوزه صنایع خلاق، شناسایی پارامترهای اندازه‌گیری و منابع داده‌های در دسترس، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها.
- اختصاص منابع مالی و انسانی به منظور جمع‌آوری، تولید و توزیع داده‌های رسمی برای اقتصاد خلاق.
- ایجاد ظرفی‌های آماری برای اندازه‌گیری فرآیندهای تجارت بین‌المللی کالاها و خدمات خلاق.

- جمع آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها در خصوص زنان، جوانان، کارگران غیررسمی و سایر گروه‌های به حاشیه رانده شده شاغل در بخش‌های مختلف صنایع خلاق.
- همکاری با سازمان‌های بین‌المللی جهت به اشتراک‌گذاری دانش، توسعه دستورالعمل‌های آماری، انجام مطالعات مشترک برای اندازه‌گیری بخش‌های خلاق کشورها و بسیج منابع در کشورهای در حال توسعه.

در پایان نیز سیاست‌هایی برای تقویت خدمات خلاقانه در کشورهای در حال توسعه ارائه شده که شامل این موارد است:

- ✓ ایجاد و بروز رسانی قوانین مرتبط با اقتصاد خلاق، مانند قانون مالکیت معنوی
- ✓ شناسایی و پرداختن به چالش‌هایی که مانع مشارکت کارآفرینان و شرکت‌های کوچک و متوسط (MSMEs) در ارائه خدمات دیجیتال می‌شوند. از مهم‌ترین چالش‌هایی که سیاست‌گذاران می‌توانند به آن رسیدگی کنند اتصال اینترنتی ضعیف در مناطق روستایی، فقدان مهارت‌ها و شایستگی‌های دیجیتالی مناسب، دسترسی محدود به پرداخت آنلاین، و هزینه‌های بالای پشتیبانی است.
- ارائه یک قانون کپی‌رایت که از حق دسترسی به کالاها و خدمات خلاقانه محافظت کند، که در آن تمام فرآیندهای ایجاد و حفظ حق امتیازها بتواند به طور سیستماتیک انجام گیرد.
- بهبود دسترسی ارائه‌دهندگان خدمات در کشورهای در حال توسعه به بازارهای خدمات خلاقانه در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه. به عنوان مثال، گشودن بازارهای خدمات به روی ارائه‌دهندگان خارجی.

پژوهشکده سیاست‌گذاری
دانشگاه شریف

spri.sharif.ir

spri@sharif.ir

[sharif.policy](https://www.instagram.com/sharif.policy)

[sharif-policy](https://www.linkedin.com/company/sharif-policy)

t.me/spri1

تهران، بلوار تیموری، میدان تیموری، محوطه آموزش دانشگاه شریف،
پژوهشکده سیاست‌گذاری دانشگاه شریف

۰۲۱-۶۶۰۶۵۱۴۰

